

A Fővárosi Ítéltábla a Bihary, Balassa és Társai Ügyvédi Iroda által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek a Réti, Antall és Társai Ügyvédi Iroda által képviselt Magyar Állam alperes ellen általános szerződési feltétel érvényességének megállapítása iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2014. szeptember 4. napján kelt 30.G.43.497/2014/5. számú ítélete ellen a felperes részéről 6. sorszám, az alperes részéről 8. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

v é g z é s t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezések és a fellebbezési ellenkérelmek korlátaira tekintet nélkül hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítja.

A felperes másodfokú perköltségét 187.500 (száznolcvanhétezer-ötszáz) Ft + áfa ügyvédi munkadíjban és 2.500.000 (kétfmillió-ötszázezer) Ft fellebbezési illetékben, az alperes másodfokú perköltségét 187.500 (száznolcvanhétezer-ötszáz) Ft + áfa ügyvédi munkadíjban állapítja meg.

A végzés ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

1.1. A felperes keresetében kérte a 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Törvény) 6. §-a, valamint 11. §-ának (3) bekezdése alapján annak megállapítását, hogy a devizaalapú kölcsönszerződéseikhez alkalmazott általános szerződési feltételeinek (a továbbiakban: ÁSZF) a keresetlevél 20. és 21. sz. melléklete szerinti szerződéses kikötései tisztességesek és ezért érvényesek, mert megfelelnek a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti valamennyi feltételnek.

Indítványozta ugyanakkor, hogy a bíróság az Alkotmánybíróságnál kezdeményezze a Törvény, illetve az alapjául szolgáló 2/2014. számú Polgári Jogegységi Határozat (a továbbiakban: PJE határozat) alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló eljárást és egyidejűleg a per tárgyalását függeszse fel. Figyelemmel arra, hogy az egyoldalú szerződésmódosítási kikötések tisztességességének, valamint az irányelvek meghatározó rendelkezéseinek értelmezése az Európai Bíróság kizárólagos hatáskörébe tartozik, – kérdéseit megjelölve - indítványozta a per tárgyalásának felfüggesztésével az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.

A kikötések tisztességtelenségével kapcsolatosan általánosságban - egyebek mellett - előadta, hogy az egyoldalú módosítást lehető tevő szerződéses kikötések ágazati jogi szabályozása a Törvény 4. § (1) bekezdésének a-g) pontjaihoz képest részben más megközelítést alkalmazott. Utalt a Hpt. és a 275/2010. (XII.15.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) szabályaira és az úgynevezett Magatartási Kódexre. Álláspontja szerint a szerződések tisztességtelenségét csak olyan időszakokban és csak olyan kikötések tekintetében lehet vizsgálni, amelyek nem jogszabály alapján

hatályosulnak vagy tekintendők a szerződés részének, illetve azokkal nem azonos tartalmúak, továbbá amelyek nem követik az állami bankfelügyelet által ajánlott Magatartási Kódex előírásait. A bírósági gyakorlatnak pedig úgy kell alakulnia, hogy illeszkedjen az előzményekhez, valamint biztosítsa az összhangot és a kontinuitást a ma is hatályos ágazati szabályozással.

Az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvével kapcsolatban kifejtette, hogy ha azt a bíróság a 2009. május 22. napját megelőzően kötött szerződések kikötéseinél érvényesítené, akkor a visszaható hatály tilalmába ütközne. A tételes meghatározás elve kapcsán hivatkozott az oklista rendeletre, az objektivitás elve tárgyában a Kúria értelmezésére. A ténylegesség és arányosság elvéről előadta, hogy a kötelezettsége ennek érvényesítésére 2010. január 1-től a Hpt. 210. § (4) bekezdésének a) és c) pontján alapul és nem a mindenkori szerződéses kikötésen. Az átláthatóság vonatkozásában nem kérhető számon, hogy a pénzügyi intézmények miért nem a szerződéseikben szerepeltetik azokat az árazási elveket, amelyeket a Hpt. szerint nem a szerződéseknek kell tartalmazniuk, sőt nagyrészt üzleti titkot képeznek. Megfelel ezen elvnek az a szerződéses kikötés, amely a Hpt. által megkövetelt árazási elvekkel együtt biztosítja a fogyasztó számára, hogy a szerződéskötéskor felismerhesse, az egyoldalú szerződésmódosítás bekövetkeztekor pedig - a már bekövetkezett körülményváltozások konkrét mértékének ismeretében - ellenőrizhesse a ránézően hátrányos módosítás indokoltságát, arányát, mértékét, vagy elfogadja a hatóság ellenőrzési tevékenységének eredményét. Az ügyfél felmondási joga egyoldalú módosítás esetére 2009. augusztus 1. óta a Hpt. 210. § (5) bekezdésén alapul és nem a mindenkori szerződéses kikötésen. A szimmetria elvéhez kapcsolódóan pedig az adott feltétel változása esetén a kamat-, díj- vagy költségelem csökkentésére vonatkozó kötelezettsége 2009. augusztus 1. óta a Hpt. 210. § (4) bekezdése értelmében fennáll.

A felperes a fentiekből kiindulva minden keresettel érintett ÁSZF kikötésekre vonatkozóan részletesen is kifejtette, hogy azok miért felelnek meg a törvényi elveknek.

1.2. Az alperes a per tárgyalásának felfüggesztésére irányuló indítványok és a kereset elutasítását, a felperes perköltségben történő marasztalását kérte.

2.1. Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy tisztességesek és ezért érvényesek az alábbi kikötések:

A 2010. január 1-től, továbbá a 2010. február 1-től érvényes általános szerződési feltételek 3.6. 3.) pontját követő alábbi bekezdés:

„a pénzügyintézet az Ügyfél által fizetendő díj- és költségtételek mértékét jogosult évente egyszer a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) által közzétett éves átlagos infláció mértékében egyoldalúan, az Ügyfél számára kedvezőtlenül módosítani a KSH közzétételét követően függetlenül attól, hogy a Kölcsönszerződés aláírására mely napon került sor, és függetlenül a kamatperiódus fordulójától.”

A 2010. november 5-től érvényes általános szerződési feltételek 3.6. 3.) pontját követő alábbi bekezdés:

„a pénzügyintézet az Ügyfél által részére fizetendő díj- és költségtételek mértékét jogosult évente egyszer a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) által közzétett éves átlagos infláció mint objektív tényező mértékével megegyező mértékben egyoldalúan, az Ügyfél számára kedvezőtlenül módosítani a KSH közzétételét követően függetlenül attól, hogy a Kölcsönszerződés aláírására mely napon került sor, és függetlenül a kamatperiódus fordulójától. Azon díjak, illetve költségek esetén, amelyek olyan szolgáltatásokhoz

kapcsolódnak (pl. földhivatali eljárás), amelynek megfizetése a pénzügyintézet keresztül történik, de amelynek árát nem a pénzügyintézet határozza meg, a díjak, költségek mértékének változtatására vonatkozóan a pénzügyintézet a külső szolgáltatók árainak változását hárítja tovább az ügyfélre.”

A 2010. december 18-tól, továbbá 2012. április 1-től érvényes általános szerződési feltételek 3.6. A) pontját követő alábbi bekezdés:

„a pénzügyintézet az Ügyfél által részére fizetendő díj- és költségtételek mértékét nem lakáscélú kölcsön esetén jogosult évente egyszer a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) által közzétett éves átlagos infláció mint objektív tényező mértékével megegyező mértékben egyoldalúan, az Ügyfél számára kedvezőtlenül módosítani a KSH közzétételét követően, függetlenül attól, hogy a Kölcsönszerződés aláírására mely napon került sor, és függetlenül a kamatperiódus fordulójától. Azon díjak, illetve költségek esetén, amelyek olyan szolgáltatásokhoz kapcsolódnak (pl. földhivatali eljárás), amelynek megfizetése a pénzügyintézet keresztül történik, de amelynek árát nem a pénzügyintézet határozza meg, a díjak költségek mértékének változtatására vonatkozóan a pénzügyintézet a külső szolgáltatók árainak változását hárítja tovább az ügyfélre.”

A 2012. április 1-től érvényes általános szerződési feltételek 3.6. D) pontját követő alábbi bekezdés:

„A C) és a D) pontokban meghatározott szerződések esetén szerződésszerű teljesítés esetén a kamaton felül nem rendszeresen fizetendő egyéb díjat, költséget a pénzügyintézet egyoldalúan, ezen Ügyfelek számára kedvezőtlenül évente legfeljebb a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett előző éves fogyasztói árindex mint objektív tényező mértékével megegyező mértékben módosíthat a Központi Statisztikai Hivatal közzétételét követően függetlenül attól, hogy a Kölcsönszerződés aláírására mely napon került sor, és függetlenül a kamatperiódus fordulójától. Azon díjak, illetve költségek esetén, amelyek olyan szolgáltatásokhoz kapcsolódnak (pl. földhivatali eljárás, biztosítás), amelynek megfizetése a pénzügyintézet keresztül történik, de amelynek díja nem a pénzügyintézetet illeti meg, a pénzügyintézet a külső szolgáltatók árainak változását hárítja tovább az ügyfélre.”

A 2014. július 1-től érvényes általános szerződési feltételek 3.6. A) pontját követő alábbi bekezdése:

„a pénzügyintézet az Ügyfél által részére fizetendő díj- és költségtételek mértékét nem lakáscélú kölcsön esetén jogosult évente egyszer a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) által közzétett éves átlagos infláció mint objektív tényező mértékével megegyező mértékben egyoldalúan, az Ügyfél számára kedvezőtlenül módosítani a KSH közzétételét követően függetlenül attól, hogy a Kölcsönszerződés aláírására mely napon került sor, és függetlenül a kamatperiódus fordulójától. Azon díjak, illetve költségek esetén, amelyek olyan szolgáltatásokhoz kapcsolódnak (pl. földhivatali eljárás), amelynek megfizetése a pénzügyintézet keresztül történik, de amelynek árát nem a pénzügyintézet határozza meg, a díjak, költségek mértékének változtatására vonatkozóan a pénzügyintézet a külső szolgáltatók árainak változását hárítja tovább az ügyfélre.”

és a 3.6. D) pontját követő alábbi bekezdés:

„A C) és a D) pontokban meghatározott szerződések esetén szerződésszerű teljesítés esetén a kamaton felül nem rendszeresen fizetendő egyéb díjat, költséget a pénzügyintézet

egyoldalúan, ezen Ügyfelek számára kedvezőtlenül évente legfeljebb a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett előző éves fogyasztói árindex mint objektív tényező mértékével megegyező mértékében módosíthat a Központi Statisztikai Hivatal közzétételét követően, függetlenül attól, hogy a Kölcsönszerződés aláírására mely napon került sor, és függetlenül a kamatperiódus fordulójától. Azon díjak, illetve költségek esetén, amelyek olyan szolgáltatásokhoz kapcsolódnak (pl. földhivatali eljárás, biztosítás), amelyek megfizetése a pénzügyintézetet keresztül történik, de amelyek díja nem a pénzügyintézetet illeti meg, a pénzügyintézet a külső szolgáltatók árainak változását hárítja tovább az ügyfélre.”

A fentieket meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 275.450 Ft perköltséget.

2.2. Az elsőfokú bíróság ítéletében a „keresettel érintett szerződéses kikötéseket és alkalmazási időszakukat” rögzítette akként, hogy a keresetlevél 20. sz. mellékletében foglaltakkal egyezően felsorolta az 1-13. sz. alatti ÁSZF-eket. 14. és 15. sz. ÁSZF-ként pedig a 21. sz. mellékletben 1. és 2. sz. alatt szereplőket tüntette fel.

2.3.1. Jogi indokolásában megállapította, hogy a kereseti kérelem megfelel a jelen per alapjául szolgáló Törvény 6. alcímében szabályozott polgári eljárás során előterjeszhető petitum fogalmának. A Törvény 4. §-ának (1) bekezdésében foglalt vélelem az egyoldalú kamatemelést, költségemelést, díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötések esetén érvényesül, ezért kizárja azon kikötések érvényességének nyilvánítását, amelyek nem tartoznak a tárgyba. Következésképpen az egyes ÁSZF kikötések vizsgálatakor az ilyen tartalmú rendelkezéseket érdemben nem vizsgálta, csupán az előbbi megállapításra szorítkozott.

Osztotta a felperes azon álláspontját, hogy lehetőség van részleges, egyes kikötésekre kiterjedő érvényesség megállapítására, aminek kizárólag az a feltétele, hogy ezek megfeleljenek a Törvény 4. §-ának (1) bekezdése szerinti valamennyi elvnek. Utalt arra, hogy az ÁSZF-eken belül is önállóan szabályozhatók a hiteldíj egyes elemei. A teljes vagy részleges érvényesség nyilvánítás szempontjából ugyanakkor irreleváns, hogy ennek milyen hatása lehet a felek közötti esetleges későbbi elszámolásra.

Kifejtette, hogy a Törvényben meghatározott elvek között nincs hierarchikus sorrend, egymással egyenértékűek, konjunktív feltételként érvényesülnek. Bármelyik elv sérelme esetén elutasítandó a keresettel érvényessé nyilvánítani kért szerződéses kikötés. A perben elsődlegesen annak vizsgálata szükséges, hogy a petitummal érvényessé nyilvánítani kért rendelkezések megfelelnek-e az átláthatóság követelményének. A PJE határozatra és az Európai Unió Bíróságának C-26/13. sz. ítéletére utalással rámutatott, hogy a 2009. május 22-e előtti időszakra vonatkozóan is a 93/13/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: Irányelv) alapján kell a vonatkozó szabályokat értelmezni. Emellett kiemelt szerepe van a szimmetria elvnek, amely az értékegyensúlyt garantálja, azt hivatott biztosítani, hogy a fogyasztó a javára bekövetkező feltételváltozást ténylegesen érvényesíteni tudja, arra jogot alapíthasson.

2.3.2. Az előbbieket előre bocsátásával az elsőfokú bíróság a keresetben megjelölt, érvényessé nyilvánítani kért egyes szerződéses kikötésekről az alábbiakat állapította meg.

Az 1-13. sz. ÁSZF-ek esetén a 2.4-3.1. pontok nem vizsgálhatók, mert nem a Törvény 4. §-ának (1) bekezdése szerinti kikötést tartalmaznak, ezért érvényessé nem nyilváníthatók.

Az 1-7. sz. ÁSZF-ek vonatkozásában a fenti pontokat meghaladóan a per tárgyává tett szerződéses kikötések nem felelnek meg az átláthatóság elvének, mert azokból a fogyasztó nem láthatta előre, hogy pontosan milyen okból és milyen mértékben kerülhet sor további terhek rá történő áthárítására. A „módosulás”, „megváltozás” szavak a tehernövekedés mértékének meghatározására nem alkalmasak.

A 8-10. sz. ÁSZF-ek esetén az érdemben vizsgálható szerződéses kikötések {3.4., 3.6. 1-3) pontja, a 3.6. 3) pontjának második bekezdését követő szövegrészek, valamint a 11.9., 15.1., 19.3. pont} szintén a fentiekben kifejtettek miatt nem felelnek meg az átláthatóság elvének.

A 3.6. 3) pontját követő bekezdés ugyanakkor valamennyi törvényi elvnek megfelel, ezért tisztességes. Tartalma az „átlagos fogyasztó” számára teljes mértékben világos és érthető. Egyetlen feltétel - az infláció változása - a módosításra okot adó körülmény, melynek előidézésében a felperes nem hat közre, a változás mértékét sem tudja befolyásolni és ez a körülmény a változásának mértékében hat a díjra és a költségre. A fogyasztó előre láthatja, hogy milyen feltétel teljesülése esetén és milyen mértékig viseli a módosításból következő többletterhet. A felmondhatóság elvét biztosítja a 3.5. pont második mondata. A szimmetria a teljes ÁSZF-re vonatkozó 3.6. 3) pont révén szintén érvényesül. Az a rendelkezés, miszerint az évi egyszeri emelés független a kamatperiódus fordulójától, valamint a kölcsönszerződés aláírásának napjától az általános szerződési feltétel legfőbb tartalmi jellemzőjére tekintettel indokolható a változás irányára és behatároltságára is figyelemmel.

A 3.5. pont, valamint a 3.6. 3) pontot követő második bekezdés nem a Törvény 4. §-ának (1) bekezdése szerinti szerződéses kikötés, hanem a kikötés tisztességességét biztosító rendelkezés, érvényessé nem nyilvánítható.

A 10 sz. ÁSZF 3.6. 3) pontját követő bekezdésben a 8. sz. ÁSZF-hez képest annyi változás történt, hogy az első mondatba beillesztésre került az „objektív tényező” szövegrész. A bekezdés második mondata szintén valamennyi törvényi elvnek megfelel. Tartalma a fogyasztó számára világos, tételesen meghatározott (nem a pénzügyi intézmény által meghatározott, de rajta keresztül megfizetendő, kapcsolódó szolgáltatások köre); a pénzügyi intézménynek nincs módja a feltétel bekövetkeztét előidézni, illetve a változás mértékét befolyásolni; a körülmények a költségre és a díjra a változások arányában hatnak; a tehernövekedés módja és mértéke a fogyasztó számára előre látható; a felmondhatóság és a szimmetria elvének a 8. sz. ÁSZF-ben kifejtettek szerint megfelel a rendelkezés.

Hasonló következtetések vonhatók le a 11-13. sz. ÁSZF-ek esetén azzal, hogy a megállapítások kiterjednek a 11. sz. ÁSZF-nél a 3.6. A) 1-3), a 3.6. B) pontokra, a 12-13. sz. ÁSZF-nél a 3.6. A) 1-3), a 3.6. B-E) pontokra, a 13. sz. ÁSZF-nél a 3.6. A) 1-3), a 3.6. B-E) pontokra, kivéve a csökkenés érvényesítését tartalmazó rendelkezéseket.

A 14. és 15. sz. ÁSZF-re vonatkozóan a 2.3. pont a fogyasztói szerződésszegés esetén alkalmazható, egyoldalú módosításra feljogosító rendelkezés. A 4.14. pont tartalmazza a részletszabályokat. A kikötés nem felel meg a ténylegesség és arányosság elvének: viszonylag csekély időtartam elteltét követően - 20 napos késedelem után - nem kellő egzaktsággal meghatározott szankciót tesz lehetővé, továbbá nem világos, hogy mikor lép

hatályba a kockázati kamatfelár.

2.3.3. Az elsőfokú bíróság végül kifejtette az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelem kapcsán, hogy a felperes által megfogalmazott kérdések nem tartoztak az Európai Unióról Szóló Szerződés és az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés 267. cikke szerinti körbe. Kifejtette továbbá azt is, miért nem látott okot az Alkotmánybíróság előtti eljárás kezdeményezésére.

2.3.4. A perköltség viseléséről a részleges pernyertességre tekintettel a Pp. 81. § (1) bekezdésének alkalmazásával döntött; a pernyertesség-pervesztesség arányát mérlegeléssel 10-90 %-os arányban határozta meg. A felperesi ügyvédi munkadíjat a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) alapján állapította meg. Az ügyre fordított tevékenységre (tárgyaláson történő részvétel, valamint a megelőző-előkészítő munka) 25 órát számolt el, az óradíjat pedig a Rendelet 3. §-ának (6) bekezdése alkalmazásával - az ügy különös bonyolultságára tekintettel - 15.000 Ft-ban határozta meg. Az alperes igénye tekintetében rögzítette, hogy a hivatkozott munkaórákat nem igazolta. A 8.148.000 Ft + ÁFA, illetőleg a 196 munkaóra rendkívüli mértékben eltúlzott, ezért azt a Rendelet 2. § (2) bekezdésének alkalmazásával mérsékelte. Az ügyben kifejtett alperesi ügyvédi tevékenységet 15 munkaórában, a fix díjat pedig az előterjesztett díj 20%-ában állapította meg. A perköltségek összevonásánál figyelembe vette a lerótt illeték összegét is

3. Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben a felperes kiegészítés iránti kérelmet és fellebbezést, az alperes fellebbezést terjesztett elő. Az elsőfokú bíróság a kiegészítés iránti kérelmet elutasította, ezért az ítéltábla annak tartalmát a fellebbezés részeként vette figyelembe.

3.1. A felperes a fellebbezésében elsődlegesen indítványozta egyedi normakontroll eljárás kezdeményezését az Alkotmánybíróságnál a Pp. 155/B. §-ának (3) bekezdése alapján a tárgyalás felfüggesztése mellett. Másodlagosan a Pp. 152. §-ának (2) bekezdése alapján kérte a tárgyalás felfüggesztését az Alkotmánybíróság előtt már folyamatban lévő eljárások befejezéséig. Harmadlagosan a Pp. 155/A. §-ának (1) bekezdése alapján előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését indítványozta.

A fellebbezési kérelme arra irányult, hogy az ítéltábla az elsőfokú ítélet keresetet elutasító rendelkezését helyezze hatályon kívül a Pp. 252. §-ának (2) bekezdése alapján. Abban az esetben, ha úgy ítéli meg, hogy a döntéshez szükséges adatok rendelkezésre állnak, az elsőfokú ítéletet változtassa meg és hozzon a keresetnek megfelelő határozatot.

3.1.1. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság az alkotmánybírósági eljárás kezdeményezésére irányuló indítványának elutasításával kapcsolatos indokolási kötelezettségének nem tett eleget. Ugyanakkor annak megállapításával, hogy nem volt indokolt az eljárás kezdeményezése, elvonta az AB hatáskörét. Az ellentmondást egyetlen módon tudta volna elkerülni, ha a felmerült alkotmányossági aggályok tekintetében

kezdeményezi a normakontrollt. Az erre irányuló indítványának az elsőfokú eljárásban előterjesztett indokait a felperes teljes egészében fenntartotta, hivatkozott ugyanakkor a Fővárosi Törvényszék által más ügyekben kifejtett okfejtésére, illetve a Fővárosi Ítéltábla hasonló tárgyú döntésében foglaltakra. Azzal is érvelt, hogy az Alaptörvény-ellenesség eldöntése, annak a tisztázása, hogy a bíróság alkalmazhatja-e, illetve milyen mértékben a Törvényt, olyan előkérdés, amely a Pp. 152. §-ának (2) bekezdés alapján is szükségessé teszi a tárgyalás felfüggesztését. Az elsőfokú eljárásban előterjesztett előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló indítványának egy mondatos elutasítását szintén sérelmezte, mert abból nem állapítható meg, hogy a részletesen kifejtett indokaival szemben az elsőfokú bíróság mire alapította a döntését. Állította, hogy kérdései tartalmilag az uniós jog értelmezése körében mozogtak.

Az érdemi döntés tekintetében az elsőfokú bíróság érvelése az 1-7. sz. ÁSZF-ek vonatkozásában egy mondatos, ezáltal olyan mértékben hiányos, hogy abból nem állapítható meg, min alapul a döntés. Ezt meghaladóan az indokolás több okból iratellenes, téves, okszerűtlen, a logika szabályaival nyilvánvalóan ellentétes megállapításokat rögzít.

Az elsőfokú bíróság a 7. sz. ÁSZF esetén nem fogadta el az „éves fogyasztói árindex növekedését” mint oklista elemet annak ellenére, hogy a későbbi időszakra vonatkozóan ugyanezt a „KSH által közzétett éves átlagos infláció” megfogalmazás mellett érvényesnek találta. Az indokolás hiányossága miatt nem derül ki, hogy miben látott érdemi eltérést a tartalmilag pontosan ugyanannyira világos és érthető meghatározások között.

Olyan okokat is általánosságban tisztességtelennek minősített, amelyeket utóbb a jogalkotó, illetve a bankfelügyeleti hatóság pontosan ugyanígy írt elő a banki ágazat számára. Egy kikötés tisztességessége pedig nem függhet a hitelcélról.

Nem ad választ az elsőfokú ítélet arra, hogyan értelmezi azt a helyzetet, hogy a vizsgált időszakokban hatályos jogi előírások és a jelen eljárás alapjául szolgáló Törvény szerinti feltételek nincsenek összhangban. Az ÁSZF időszakokban hatályos régi Hpt. 210. § (3) bekezdés előírásainak azáltal is megfelelt ugyanis a vizsgált szerződéses kikötés, ha megfelelő oklistát tartalmazott. A visszamenőleges hatállyal bevezetett Törvény szerint viszont hét szempontnak kell megfelelnie ugyanannak a kikötésnek, köztük az ún. átláthatóság elvének, amit sem a régi, sem a ma hatályos Hpt. nem ír elő. Az indokolásnak fel kellett volna tárnia azt az ellentmondást, ami a kétféle, párhuzamosan alkalmazandó, de egymással ellentétes tartalmi követelményeket támasztó jogi rezsim között van.

Az indokolásból nem derül ki, hogy ha kellően átlátható az éves átlagos infláció változása kikötés mint ok, akkor a jegybanki alapkamat változása kikötés miatt nem tekinthető ugyanilyen megfontolásból átláthatónak. Ugyanez a kérdés felvethető a bankközi pénzügyi kamatlábak, hitelkamatok, illetve referencia kamatok mint egyoldalú módosítást lehetővé tevő okok tekintetében is.

Az indokolás hiányossága részleteit tekintve is értelmezhetetlenné teszi az elsőfokú ítéletet. Ha pedig azonos tényállási elemet – jelen esetben a KSH-hoz, illetve az MNB-hez köthető okokat – egymástól ennyire ellentétesen minősít, akkor az is megállapítható, hogy kirívóan okszerűtlen és logikailag hibás.

A 8-13. sz. ÁSZF-ek tekintetében az indokolás ugyanaz az egyetlen mondat, ami az 1-7. sz. ÁSZF-ek esetében. A fellebbezés ezzel kapcsolatosan csak utalt a korábban kifejtettekre. A 8. sz. ÁSZF tekintetében külön kiemelte, hogy a per tárgyává tett kikötések

kizárólag azért változtak, hogy átvegye a jogszabályi előírásoknak megfelelően a bankfelügyelet által megkövetelt Magatartási Kódex terminológiáját. Ugyanígy a 11. sz. ÁSZF azért változott meg, mert átvette a Kormányrendelet által előírt oklistát a lakáscélú kölcsönszerzödésekre vonatkozóan. A mindenkori jogszabályi kötelezettségét teljesítve módosította tehát az ÁSZF-et, a változásra semmilyen más oka nem volt. Ezt a körülményt az elsőfokú ítélet figyelmen kívül hagyja, így nem derül ki, hogy a Magatartási Kódex, illetve a Kormányrendelet oklistája és a visszamenőleges Törvény egymással ellentétes és egymást kizáró követelményrendszere közül melyiknek a követése lett volna a kötelezettsége; mikortól kellett volna megfeleltetnie szerződéses kikötéseit a Törvény szerinti hét elvnek; hogyan kell alkalmazni a ma is hatályos Hpt. követelményt az árazási elvek szabályzat alkalmazására és a bankfelügyeleti hatóság ezzel kapcsolatos ellenőrzési hatáskörére nézve, ha a Törvény szerint az átláthatóság elvének a szerződés szövegében és nem az árazási elvekben kell tükrözödni; miért nem alkalmazott az elsőfokú bíróság olyan jogértelmezést, amely a két eltérő tartalmú fogyasztóvédelmi rezsím között nyilvánvaló ellentmondást kiküszöbölte volna; hogyan követelhető meg olyan összefüggések szerződésben szerepeltetése, amelyek közgazdaságilag nem léteznek, formailag értelmetlenek, matematikailag nem leírhatók; hogyan lehet jogellenessé minősíteni a szerződéses gyakorlatot, amikor az megfelelt az adott időszakban hatályos ágazati jogi szabályozásnak és hatósági követelményeknek.

3.1.2. Az elsőfokú ítélet egyáltalán nem szól továbbá a 20. számú melléklet szerinti 14. sz. ÁSZF-ről, az ún. büntető kamatok (kamatfelárak) egyoldalú felszámítására vonatkozó kikötésekről, ebből következően nem meríti ki a keresetet.

Az indokolásban a 14. sz. ÁSZF kapcsán olvasható szöveg azonos a 15. sz. ÁSZF-re vonatkozó szövegrésszel, amely a 21. számú mellékletben kivonatolt egyedi kamatfelár kikötéseket foglalja magában. Lényegében itt egy kötbérszerű, az adós meghatározott szerződésszegései esetére alkalmazható kétfajta kamatfelárról van szó, amelyet a szerződésszegéssel érintett kamatperiódus végéig volt jogosult alkalmazni. Az elsőfokú bíróság félreértette a kikötéseket, a 2.3. és a 4.14. pontok ugyanis nem az általános és különös viszonyban vannak egymással, hanem két különböző adósi szerződésszegést szankcionálnak. Ilyen módon értelmezhetetlen a mindkét kikötésre vonatkozó alig két mondatos és a két kikötést egymással magyarázó és félreértő indokolás. A 2.3. ponttal kapcsolatosan nem értelmezhető a nem kellő egzaktsággal meghatározott szankció, mert ez csak annyit mond, hogy egy tételesen meghatározott szerződésszegési tényállás bármelyikének fennállása esetén a mindenkori hirdetményben meghatározott mértékű kamatfelár alkalmazható. A ténylegesség elvének megsértése értelmezhetetlen, de az indokolás elemzéséből kitűnik, hogy az elsőfokú bíróság ezt a véleményét a 4.14-es pontra vonatkozóan fejtette ki. Az arányosság elvének megsértése kapcsán még nyilvánvalóbb, hogy a 4.14-es pont szerinti kamatfelárhoz kapcsolódik. Mindezek alapján a 2.3. pontra nézve az elsőfokú ítélet nem tartalmaz indokolást.

A 4.14-es ponttal kapcsolatosan iratellenes az a megállapítás, hogy nem kellő egzaktsággal meghatározott, hogy mikor lép hatályba, a mindenkori kamatperiódus meghatározását ugyanis a mindenkori üzletszabályzatok pontosan rögzítették.

3.2. Az alperes fellebbezési kérelme arra irányult, hogy az ítéltábla az elsőfokú ítéletet változtassa meg és a felperes keresetét teljes egészében utasítsa el, továbbá a megállapított perköltség összegét emelje fel.

A részleges érvénytelenség alkalmazásának kizártsága körében a Törvény 4. § (1) bekezdése, valamint a 11. § (1) bekezdése alapján kifejtette, hogy „szerződéses kikötés” mint egység fogalma alatt az összes olyan rendelkezést kell érteni, amely azonos jog (a szerződésmódosítási jog) gyakorlását szabályozza. A Törvény ezeket a rendelkezéseket ezért logikailag önálló egységként kezeli, és egységes egészükre állítja fel a tisztességtelenség vélelmét. Ebből következik, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses kikötés nem bontható tovább.

Ha el is fogadható, hogy kiemelt jelentősége van az átláthatóság elvének, akkor sem mellőzhető annak vizsgálata, hogy az adott kikötés megfelel-e azoknak az elveknek (tételes meghatározás, felmondhatóság, átláthatóság, szimmetria), amelyeket kizárólag az oklista egészére vetítve lehet vizsgálni, az egyes oklista elemekre nem. Ha az oklista egészének szintjén érvényesülő elvek sérülnek, nincs helye részleges érvénytelenségnek, hiszen a hiányosság valamennyi oklista elem vonatkozásában fennáll. A törvényszék okfejtése a részleges érvénytelenség megállapíthatóságával kapcsolatban figyelmen kívül hagyja az említett elveknek a teljes kikötésre gyakorolt hatását, ahogy a konkrét oklista elemekkel kapcsolatban sem értékeli azokat.

Önálló kikötésnek csak az tekinthető, ami önálló szerződésmódosítási gyakorlatot alapozott meg a felperesnél. Nem kezelhetők külön-külön azok az oklista elemek, amelyeket együttesen vett figyelembe, és amelyek együttesen hatottak közre a tényleges kamat-, díj- vagy költségemelésekben. A jogalkotó szándékával és a Törvény céljával ellentétes tehát az az okfejtés, mely szerint irreleváns, hogy a jelen per kimenetelének milyen hatása lehet a későbbi elszámolásra.

Ha a bíróság egyes okokat „kiragad”, míg másokat „érintetlenül hagy”, akkor egy új, korlátozott oklistát hoz létre, amivel a felek szerződéses akaratát pótolja, hiszen a felek eredetileg nem kívántak ilyen tartalmú oklistát a szerződés részévé tenni. Ezt a gyakorlatot a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény (továbbiakban: PK vélemény) 8. a) pontja kifejezetten tilalmazza.

Az érvényes és érvénytelen okok keveredése következtében az elszámolás is nyomon követhetlenné és átláthatatlanná válna, hiszen utólagosan már nem lenne ellenőrizhető, hogy a felperes szerződésmódosítási gyakorlata mennyiben alapult a tisztességesnek, illetve a tisztességtelennek nyilvánított oklista elemeken. Az ilyen „vegyes” oklista tehát önmagában utólagosan is átláthatatlan lenne a fogyasztó számára, és szükségszerűen a szerződéses kikötés egészének tisztességtelenségéhez vezetne.

A hét elv egymáshoz való viszonya tekintetében az átláthatóság, illetve a szimmetria elveit nem lehet az elvlista konjunktív jellegét lerontva „abszolutizálni”, és ezáltal elmulasztani a tételes meghatározás elvének való megfelelés vizsgálatát. Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság a felmondhatóság elvének való megfelelést sommásan indokolta, illetve nem esik szó az indokolásban a ténylegesség és arányosság elvéről. Nem derül ki, hogy az érvényessé nyilvánított kikötések miért felelnek meg ezeknek az elveknek és miért nem

találta megalapozottnak a törvényszék az ebben a körben előadott alperesi jogi álláspontot. Tisztázatlan, hogy miért lehetnek érvényesek azok a kikötések, amelyek bár lehetővé teszik a szerződés fogyasztó általi felmondását, de nem kínálnak a PK véleményben kiemelt reális alternatívát. Nem látható az sem, hogy az alperesi érveléssel szemben miért tartja a törvényszék az oklistákat tételesen meghatározottnak. Mi volt az álláspontja a ténylegesség és arányosság elvének való megfeleléssel kapcsolatban, miért gondolja úgy, hogy a KSH fogyasztói árindex változása kihat a hiteldíjra, és ha igen, akkor olyan mértékben, amely mértékben az árindex változik.

Fenntartotta az alperes, hogy a perben az átláthatóság vizsgálatát megelőzően kell értékelni, hogy az adott kikötés megfelelt-e a felmondhatóság, a szimmetria és a tételes meghatározás elveinek.

A KSH által közzétett, éves átlagos infláció mértékéig történő emelést lehetővé tevő kikötések tisztességtelensége tekintetében a tételes meghatározás elve sérül, mert azt szükségszerűen csak az oklista valamennyi elemére (azaz a szerződéses kikötés egészére) vonatkozóan lehet értelmezni. A fellebbezéssel érintett valamennyi időállapot esetében az Üzletszabályzat 2.4-2.5., valamint 3.4. pontjai lehetővé tették a felperes számára, hogy az Üzletszabályzatot és a Kondíciós Listát egyoldalúan módosítsa. A módosítás érintheti a már megkötött szerződéseket is (Üzletszabályzat 2.5. és 3.4. pontjai) és a felperes nem volt korlátozva abban, hogy az oklistát – beleértve annak az elsőfokú ítéletben tisztességesnek nyilvánított részét is - módosítsa egyoldalúan. Ezáltal éppen az oklista taxativitása szűnik meg, vagyis a tisztességesnek minősített oklista elemek is sértik a tételes meghatározás elvét.

A ténylegesség és arányosság vonatkozásában bizonyítást igénylő tény lett volna a perben, hogy a magyarországi infláció mértéke ténylegesen hatással volt a felperes hiteltermékeire. A bizonyítatlanság következményét a felperes terhére kellett volna értékelnie.

Az átláthatóság elvének a teljes szerződéses kikötést – azaz az oklista elemek összességét – kell áthatnia. A fogyasztó ugyanis csak az oklista elemek összességének és az egyes oklista elemek összefüggéseinek ismeretében és megértésével kerülhetett abba a helyzetbe, hogy a terhek változásának alakulását előre láthassa, valamint a tényleges szerződésmódosítások alkalmával azok jogszerűségét ellenőrizni tudja. A tisztességesnek talált szerződéses kikötések átláthatósága azért sem áll fenn, mert az Üzletszabályzat 3.6. pontja az elsőfokú ítélet által tisztességesnek minősített szerződésmódosítási okot is a többi oklista elemmel együttesen, a hatása arányában rendelte figyelembe venni. Tovább rontotta az átláthatóságot az a tény, hogy nincs az Üzletszabályzatban egy olyan időpont megállapítva, amikor a felperesnek felül kellett volna vizsgálnia az alkalmazott díjak és költségek mértékét, és ki kellett volna igazítania azt az infláció mértékével.

A szimmetria elve alapján – az elsőfokú ítéletben foglaltakkal ellentétben – az egyoldalú szerződésmódosítás végrehajtására vonatkozó szabályoknak is garanciális jelentősége van. A felperesnek rögzítenie kellett volna, hogy az adott éven belül a szerződésmódosításra a KSH közzétételt követően mikor kerülhet sor, enélkül a fogyasztó nem láthatta előre, hogy a díjak és költségek mértéke miként fog alakulni a tárgyévben belül.

A perköltség körében az alperes kifejtette, hogy az általa összegeként megjelölt díjat az elsőfokú bíróság aránytalan mértékben csökkentette. A beadványainak terjedelme

önmagában kizárja, hogy azokat a megállapított időkeretben el lehetett volna készíteni. Felhívta a figyelmet a második írásbeli ellenkérelmére, mely a felperes konkrét szerződéses kikötéseire tartalmaz észrevételeket, tehát nem sztenderdizált előkészítő irat, és szükségessé tette valamennyi, a felperesi keresethez mellékelt okirat alapos áttekintését. Utalt arra, hogy a tárgyaláson két ügyvéd és egy ügyvédjelölt képviselte, ami az ügy különös bonyolultságára és súlyára tekintettel indokolt volt.

4. A fellebbezésekre a felek ellenkérelmet is előterjesztettek, amelyekben a fellebbezési kérelmüket megerősítve fejtették ki érveiket.

4.1. A felperes fenntartotta azt az álláspontját, hogy nem egy ÁSZF mint egész, hanem az oklista elemei tekintendők egy-egy kikötésnek és ezek egyenként vizsgálhatók, ahogy azt az elsőfokú bíróság is megállapította. Az alperes által használt, a szerződéses kikötés mint egység, illetve „egy kikötés = azonos jog szabályozása” meghatározások nem léteznek. A Törvény nyelvtani értelmezéséből nem következik, hogy a szerződés összes olyan kikötése, amely a kamat, a költség, illetve a díj egyoldalú módosítására vonatkozik, egyetlen egy kikötésnek minősül és emiatt egységesen kezelendő. Különösen nyilvánvaló ez a rendszertani értelmezés szerint, ha figyelembe vesszük, hogy a szerződés esetleg nem is azonos helyen és ugyanabban a mondatban vagy bekezdésben szabályozza az összes egyoldalú módosítási okot. A történeti értelmezést, azaz a jogalkotó akaratát vizsgálva az Irányelvből, a Ptk. módosításából, a PK véleményből, illetve magából a Törvényből is az következik, hogy ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, akkor változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket. A jogalkotó szándéka tehát nem az volt, hogy egyetlen kikötés érvénytelensége az egész szerződés érvénytelenségét eredményezze. Következésképpen az sem felel meg az akaratának, ha egyetlen okra vonatkozó kikötés érvénytelensége valamennyi azonos tárgykörű kikötés, azaz a teljes oklista érvénytelenségét eredményezi. A jogszabály célja szerinti értelmezés tekintetében pedig az Alaptörvény 28. cikkéből kiindulva nyilván nem felelne meg sem a józan észnek, sem a közjónak, illetve semmiféle erkölcsös és gazdaságos célnak, ha egyetlen szerződéses kikötés érvénytelensége valamennyi azonos tárgykörű kikötés érvénytelenségét eredményezné.

A pénzügyi intézkedések minden esetben külön-külön vették számba az adott időszak egyes módosító elemeit és az erősítő és gyengítő hatások eredőjét kimunkálva tudtak döntési helyzetet teremteni. Üzleti alapon határozták el, hogy érvényesítik-e vagy sem, illetve milyen mértékben a módosításra okot adó tényezők hatását. Fogalmilag is kizárt tehát, hogy csak együttesen és ne külön-külön értékelje az oklista szerinti eseményeket. Az alperes által hivatkozott PK vélemény 8. a) pontja nem a részleges érvénytelenség alkalmazását, hanem csak az érvénytelennek minősített kikötés valamilyen más kikötéssel való bírói pótlását, a bírói szerződésmódosítást tiltja. A bíróság döntését nem befolyásolhatja egy törvényen kívüli szempont, jelen esetben az, hogy az időszak oklistájának a részleges érvénytelenné, illetve érvényessé nyilvánítása esetén a konkrét emelések, csökkentések utólag hogyan fognak számszakilag módosulni. Ugyanakkor a vonatkozó elemzések okonként és időszakonként rendelkezésre állnak, tehát nyomon követhető, átlátható egy ilyen döntés előzménye.

A hét elv egymáshoz való viszonya tekintetében megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság az elfogadott kikötések kapcsán valamennyi törvényi elv fennállását megvizsgálta. Az alperes által a felmondás kapcsán hivatkozott reális alternatíva fogalmát a Törvény nem ismeri, a PK vélemény szerint is csak egyedi ügyekben értelmezhető. Az a körülmény, hogy jogosult volt az ÁSZF-et egyoldalúan módosítani, nem eredményezi, hogy emiatt az oklista nem zárt. A meg nem történt szerződésmódosítások nem tárgyai a jelen eljárásnak. A ténylegesség és az arányosság elve tekintetében a kamat által fedezett költségek a pénzügyi szolgáltatás folyamatos nyújtásához szükséges általános költségek. Tipikusan tárgyi és személyi feltételek megteremtésének és fenntartásának a költségei, ezekre ugyanúgy hat a fogyasztói árindex változás, mint bármely más ágazat esetében. A perbeli ÁSZF-ek oklistájából az elsőfokú bíróság egy okot, a KSH által közzétett éves átlagos infláció mértékéig történő emelést emelte ki, ez azonban nem jelenti azt, hogy a teljes oklista ne lenne tételesen meghatározott. Ha volt lehetősége a múltban az oklista további módosítására, ilyen nem történt, ha pedig történt volna, akkor ez egy új perbeli alkalmazási időszakot eredményezett volna. A ténylegesség és arányosság bizonyítatlanságával kapcsolatosan magától értetődő, hogy a fogyasztói árindex változása ténylegesen kihat a kölcsönszerződés teljesítéséhez szükséges szolgáltatások díjaira és költségeire, ezen belül a pénz árára - a kamatra - is. Ezeket az összefüggéseket kifejtette a keresetlevél 20., 21. számú mellékletében. Az átláthatósággal kapcsolatosan nem kifogásolható, hogy a szerződések nem tartalmazták azon időpontot, amikor vagy ameddig köteles volt a fogyasztói árindex változást érvényesíteni, ilyen szempontot ugyanis a Törvény nem ír elő. A szimmetria elvével kapcsolatosan pedig csak azt tartalmazza, hogy a szerződés nem zárhatja ki, hogy a kedvező változás hatása a fogyasztó javára érvényesítésre kerüljön.

Az alperes perköltségre vonatkozó fellebbezése a felperesi álláspont szerint éppen azt támasztja alá, hogy a rendelkezésre álló eljárási határidők nem elegendőek a perbeli nyilatkozatok megfelelő előkészítésére. Ugyanakkor az adott esetben azt is értékelni kell, hogy az alperesi jogi képviselő számos más hasonló tényállású perben látja el a munkáját. Ezt meghaladóan semmiféle bizonyítékra nem hivatkozott arra vonatkozóan, hogy kik, mikor, milyen mennyiségben és milyen munkát végeztek az ügyben.

4.2. Az alperes az elsőfokú ítélet fellebbezésével nem érintett rendelkezéseinek helybenhagyását kérte. Részletesen kifejtette álláspontját az alkotmánybírósági eljárás kezdeményezésére irányuló indítvánnyal kapcsolatosan. Csatolta az igazságügy miniszternek az Alkotmánybíróság részére megküldött jogi véleményét és kérte az abban foglaltak figyelembe vételét. Előadta érveit az előzetes döntéshozatali eljárás iránti kérelem megalapozatlansága körében is. Az oklista vizsgálatával kapcsolatosan utalt arra, hogy az elutasító rendelkezését az elsőfokú bíróság nem csak egy mondatral indokolta, hiszen az indokolás általános részében emelte ki az elsődlegesen vizsgált szempontokat. A fogyasztói árindexre történt utalást változatlanul nem tartotta definitívnek, azaz kétséget kizáróan csak egyféleképpen értelmezhetőnek. A felperes által hivatkozott további kikötések vonatkozásában utalt arra, hogy a bankközi pénzügyi kamatlábak és a hitelkamatok vagyis szerepelnek a rendelkezésben, ami értelmezhetetlen. A referenciakamatok felsorolása csak példálódzó. Összességében megállapítható, hogy nem világos, hogy a fogyasztóval megkötött szerződésre melyik referenciakamat hat ki. Önmagában a jegybanki alapkamatra utalás sem tekinthető átláthatónak, mert nem derül ki, hogy annak

megváltozása mikor és mennyiben ad lehetőséget a módosításra. Iratellenes az a felperesi állítás, hogy az elsőfokú bíróság nem vizsgálta a 14. sz. ÁSZF-et. A 2.3. és a 14.4. pont közötti, a felperes által írt különbség pedig nem olvasható ki a szövegből.

5. Az elsőfokú ítélet érdemben nem bírálható felül.

Az ítéltábla elsődlegesen rámutat arra, hogy a felperesnek a per tárgyalásának felfüggesztésére irányuló indítványait azért utasította el, mert a másodfokú eljárásban a felfüggesztés szükségessége csak akkor merülhet fel, ha egyébként az elsőfokú ítélet érdemi felülbírálatára van lehetőség. A későbbiekben kifejtett indokok alapján azonban erre az adott esetben nem volt mód.

A felperes fellebbezése hatályon kívül helyezésre is irányult. A Pp. 252. §-ának (2) bekezdése alapján eljárási szabálysértésként két okra hivatkozott, elsődlegesen arra, hogy az elsőfokú bíróság nem tett eleget indokolási kötelezettségének, másodlagosan pedig arra, hogy nem merítette ki a kereseti kérelmet.

5.1. Ahogy a PK 206. számú állásfoglalás b) pontja is kifejti az indokolási kötelezettség elmulasztása miatt az elsőfokú határozat hatályon kívül helyezésére a Pp. 252. §-ának (2) bekezdése alapján csak akkor kerülhet sor, ha az elsőfokú határozatból és az eljárás adataiból nem állapítható meg, hogy az elsőfokú bíróság mire alapította a döntését és ezért az érdemi határozat nem bírálható felül. Ha azonban az ehhez szükséges adatok egyébként rendelkezésre állnak, érdemi döntést kell hozni. A felperes elsődlegesen azt kifogásolta, hogy sem az alkotmánybírósági, sem az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló indítványait elutasító döntés indokai nem állapíthatók meg az elsőfokú ítéletből. Ezzel szemben az elsőfokú bíróság megindokolta a határozatát, ítéletének befejező részében kifejezetten kitért arra, hogy a felperes indítványait miért tartja megalapozatlannak (elsőfokú ítélet 83-85. oldal). Utalt arra, hogy a normakontroll kezdeményezése a bíróság diszkrecionális joga, és a kifogásolt rendelkezések vonatkozásában nem látta szükségesnek az Alkotmánybíróság előtti eljárás kezdeményezését. Az erre vonatkozó döntését ezt meghaladóan nem köteles indokolni, az elutasítás indokolása ugyanis a jogszabály alkotmányosságának értékelését jelentené, ami nem a bíróság feladata (BH1994. 448). Kifejtette azt az álláspontját, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmet miért nem tartja alaposnak, az indokolási kötelezettségének tehát ebben a körben is eleget tett.

A felperes a fentieket meghaladóan megalapozatlanul hivatkozott arra is, hogy az elsőfokú bíróság érdemi döntése az elutasító rendelkezés vonatkozásában csak egy mondatos indokolást tartalmaz. Az elsőfokú ítélet a jogi indokolás általános részében (72-76. oldal) egyebek mellett kitért arra, hogy a Törvény 4. §-ának (1) bekezdésében meghatározott elvek konjunktív feltételként érvényesülnek, bármelyik sérelme esetén elutasítandó az adott szerződéses kikötésre vonatkozó kereset. Kifejtette, hogy elsődlegesen az átláthatóság követelményét szükséges vizsgálni, és részletesen rögzítette ennek tartalmát. Egyebek mellett azt, hogy a szerződéses rendelkezésekből egyértelműen ki kell tűnnie, hogy az oklistában felsorolt körülmények milyen okból, mértékben és módon hatnak ki a kamat, a költség és a díj mértékére. Lényegében ezen általános megállapításokra utalt vissza az egyes

szerződéses kikötések vizsgálatakor, amikor azt állapította meg, hogy a rendelkezések azért nem felelnek meg az átláthatóság elvének, mert nem derül ki, hogy pontosan milyen okból és milyen mértékben kerülhet sor a terhek fogyasztóra történő áthárítására, a „módosulás”, „megváltozás”, „emelkedés” szavak a tehernövekedés mértékét nem tartalmazzák. Az ítéltábla egyetért azzal, hogy a perben elsőként a szerződéses kikötések átláthatóságát, egyértelmű és érthető voltát kell vizsgálni a Törvény 4. § (1) bekezdésének a) és e) pontja alapján. A feltételek konjunktív jellegére tekintettel a fentiek közül egyetlen hiánya már a kereset elutasításához vezet. Mindezek alapján egyértelműen megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság mire alapította az egyes esetekben az elutasító döntését. Kétségtelen ugyanakkor, hogy a felperes a keresetében általánosságban, illetve az egyes szerződéses kikötések mellett külön-külön részletesen kifejtette az érveit mind az egyértelmű és érthető megfogalmazás, mind az átláthatóság elve vonatkozásában is és ezen érveket az elsőfokú bíróság nem teljes körűen értékelte a határozatában. Helyesen mutatott rá továbbá az alperes a fellebbezésében, hogy hasonlóképpen nem értékelte az elsőfokú bíróság teljes körűen az ő jogi álláspontját az egyes elvek megvalósulásával kapcsolatosan azon szerződéses kikötések vonatkozásában, amelyeknek a tisztességességét és érvényességét a keresetnek helyt adva megállapította. Az indokolásbeli hiányosságok azonban az adott esetben nem szolgálhatnak hatályon kívül helyezés okként, mert az elsőfokú bíróság döntésének alapja megállapítható, a másodfokú bíróságnak pedig lehetősége van arra, hogy a felek érvelése alapján az érdemi döntés indokolását kiegészítse, vagy akár módosítsa. Emiatt a tárgyalás megismétlése, illetőleg kiegészítése nem lett volna szükséges, vagyis a fenti okból a hatályon kívül helyezésnek a Pp. 252. §-ának (2) bekezdésében írt eljárásjogi feltétele nem áll fenn. Hasonlóképpen tisztázható lett volna a másodfokú eljárásban, hogy fennállnak-e a felperesi fellebbezésben hivatkozott ellentmondások.

5.2. Megalapozottan érvelt ugyanakkor a felperes azzal, hogy az elsőfokú bíróság nem merítette ki a kereseti kérelmet. A felperes a keresetét akként terjesztette elő, hogy a keresetlevél 20. és 21. melléklete szerinti szerződéses kikötések vonatkozásában kérte annak megállapítását, hogy azok tisztességesek és ezért érvényesek. A 20. számú mellékletben 1-13. szám alatt alkalmazási időszakokra bontva határozta meg a per tárgyává tett szerződéses kikötéseket. 14. szám alatt az ún. büntető kamatok (kamatfelárak) egyoldalú felszámítására vonatkozó kikötéseket sorolta fel. Ezen belül 14.1. alatt az utólagos folyósítási feltételek nem-teljesítése „esetényi” kamatra, 14.2. alatt a késedelmes törlesztés „esetényi” kamatra vonatkozó feltételeket több időszakra bontva. A 21. számú mellékletben 1. és 2. szám alatt két különböző alkalmazási időszakra a „kölsönszerződéseinek általános szerződési feltételeiben szereplő kamatot, illetve kamatfelárat érintő egyoldalú módosításról szóló egyes rendelkezéseket” jelölte meg. Az elsőfokú ítélet a 20. melléklet 14. szám alatti szerződéses kikötéseire sem „a keresettel érintett” szerződési kikötések ismertetésekor, sem a jogi indokolásban nem tért ki. 14. szám alatt a 21. számú melléklet 1. számú ÁSZF-ét tüntette fel, illetve értékelte. Az elsőfokú bíróság ezzel megsértette az ítélet teljességének elvét, a Pp. 213. §-ának (1) bekezdésében foglalt rendelkezést, amely szerint az ítéletben foglalt döntésnek ki kell terjednie a perben érvényesített valamennyi kereseti kérelemre. A fenti lényeges szabálysértés másodfokon nem orvosolható, a tárgyalás kiegészítését teszi szükségessé.

5.3. A fellebbezésekben kifejezetten nem sérelmezett hiányossága még az elsőfokú

ítéletnek, hogy a Pp. 221. §-ának (1) bekezdésében foglaltakkal szemben nem tartalmazza a bíróság által megállapított tényállást. Az elsőfokú bíróság a kereset ismertetése körében rögzíti a „keresettel érintett szerződési kikötéseket és alkalmazási időszakukat”, de még csak nem is utal arra, hogy keresetben foglaltakat tényként fogadta el. Tényállás hiányában nem állapítható meg az elsőfokú ítéletből az sem, hogy a per tárgyát képező ÁSZF-ekben több helyen jogosultként megjelenő „IHP” elnevezés mögött ki áll.

A fentiekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 252. §-ának (2) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.

A felek másodfokú perkölségét a Pp. 252. §-ának (4) bekezdése alapján csak megállapította, a költség viselésének kérdésében az elsőfokú bíróságnak kell határoznia. A perkölség körében a felperes javára a 2.500.000 Ft lerótt fellebbezési illetéket, valamint a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §-ának (2) és (5) bekezdése alapján megállapított ügyvédi munkadíjat vette figyelembe 187.500 Ft + áfa összegben tekintettel arra is, hogy a felperes az elsőfokú ítéletben meghatározott összeget nem vitatta. Az alperes ügyvédi megbízási szerződés kivonatának csatolásával kérte a díjának a meghatározását. Előadta, hogy a 38.000 Ft + áfa óradíj 30 %-ának az elszámolását kéri és a bíróság mérlegelésére bízta az elszámolható órák számának megállapítását. Az ítéltábla álláspontja szerint a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem megszerkesztésére, valamint a tárgyaláson való részvételre 16 óra elszámolása megfelelő, ezért az alperesi ügyvédi munkadíjat a felperesi díjjal egyezően állapította meg.

6. A megismételt eljárás alapján az elsőfokú bíróságnak a kereset tárgyává tett valamennyi szerződési kikötés vonatkozásában határoznia kell. Ehhez elengedhetetlenül szükséges legalább az ismertetett kereseti kérelemben foglaltakra utalással a döntés alapjául szolgáló tényállás rögzítése. A határozat meghozatalakor - függetlenül attól, hogy a hatályon kívül helyezés okát nem az indokolási kötelezettség megsértése képezte - figyelemmel kell lennie arra, hogy a Pp. 213. §-ának (1) bekezdésében és a Pp. 221. §-ának (1) bekezdésében foglaltaknak a bíróság csak akkor tesz maradéktalanul eleget, ha a döntése alapjául szolgáló okok vonatkozásában mind a felperesi, mind az alperesi érveket mérlegeli, vagyis az ellenkérelmeket is kimeríti.

Amennyiben ismételen az átláthatóság, illetve az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének sérelmére tekintettel születik keresetet elutasító döntés, akkor annak indokolásában ki kell térni arra, hogy a felperesnek a keresetlevélben, illetve a 20. és 21. sz. mellékletben az egyes kikötések mellett egyenként is kifejtett jogi álláspontja miért nem megalapozott. Így például arra, hogy hogyan kell értékelni a kereset elbírálásakor az adott időszakban hatályos és a felperes által kifejezetten megjelölt jogszabályi rendelkezéseket, illetve a Magatartási Kódex tartalmát.

Abban a körben, hogy a Törvény 11. §-ának (3) bekezdése alapján a kereset tárgyát képező szerződéses kikötés részét képező oklista egyes elemére vonatkoztatva lehetőség van-e a „részleges érvényesség” megállapítására az indokolást a fellebbezésekben és a fellebbezési ellenkérelmekben kifejtettek tekintettel is szükséges kiegészíteni. Amennyiben az

elsőfokú bíróság változatlanul lehetőséget egy szerződési kikötés vonatkozásában a részleges érvényesség megállapítására, akkor ki kell térnie arra, hogy az egyes elvek fennállása tekintetében az alperesnek a fellebbezésben is kifejtett érveit miért nem fogadta el.

Lehetősége nyílik továbbá arra, hogy mérlegelje a felperesi fellebbezésben előadottakat például az „éves fogyasztói árindex növekedése” és a „KSH által közzétett éves átlagos infláció” meghatározások közötti különbségtétel körében, illetve a 21. számú mellékletben 1. és 2. szám alatt megjelölt, az elsőfokú ítéletben 14. és 15. sorszámokon feltüntetett kikötések egymáshoz való viszonya vonatkozásában.

Budapest, 2014. október 8.

Dr. Pestovics Ilona s.k.
a tanács elnöke

Dr. Sándor Ottó s.k.
előadó bíró

Kunné dr. Sándor Krisztina s.k.
bíró

A kiadmány hitelélül:
tisztviselő